Dnro 001/81/2023

Lotta Savinko

9.1.2023

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen tiistaina 10.11.2023 klo 12.15

HE 306/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työturvallisuuslain muuttamisesta

Akava kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työturvallisuuslain muuttamisesta ja pitää kokonaisuutta kannatettavana ja esityksiä perusteltuina.

Voimassa olevassa työturvallisuuslain työturvallisuusvelvoitteita on tarpeen selkeyttää, jotta työpaikoilla kyetään toimimaan lain edellyttämällä tavalla. Nykyisessä työturvallisuuslaissa ikääntyneiden kuormittumista lisäävät tekijät kuten ikä ja ikääntyminen, työn fyysiset kuormitustekijät sekä työn sisältöön, työn järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyvät kuormitustekijät eivät tule riittävän selkeästi esille. Työturvallisuuslakiin esitettyjen muutosten tarkoitus on selkiyttää jo nykyisin työnantajalle säädettyjä velvoitteita.

Esitetyillä työturvallisuuslain muutoksilla pyritään ehkäisemään työkyvyttömyyttä, parantamaan työkykyä ja vähentämään varhaista työelämästä poistumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä huolehditaan työntekijän edellytysten mukaisilla yksilöllisillä työsuojelutoimenpiteillä. Esityksen tavoitteena on myös korostaa, että työn vaarojen arvioinnissa huomioon otettavat työn kuormitustekijät voivat olla sekä fyysisiä että psykososiaalisia

Esitys on valmisteltu työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan asettamassa työkuormituksen hallinta –jaostossa ja esitys on käsitelty ja hyväksytty 15.9.2022 työturvallisuussäännöksiä valmistelevassa neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina keskeiset työmarkkinajärjestöt ja muut keskeiset tahot.

Hallituksen asettaman tavoite on tärkeä ja työpaikoille on tarjottava riittävästi koulutusta ja ohjeistusta säännösmuutosten ymmärtämiseksi ja toteuttamiseksi. Lainsäädännön muutosten vaikutus riippuu siitä, missä määrin uudet säännökset muuttavat ja ohjaavat työpaikkojen toimintaa nykyiseen verrattuna. Työsuojeluviranomaisten valvonnalla sekä hyvällä työterveysyhteistyöllä huolehditaan säännösuudistusten toteutumisesta työpaikoilla.

Akava painottaa, että on tarpeen jatkaa kattavan lainsäädännön valmistelua työn psykososiaalisten kuormituksen ennaltaehkäisemiseksi ja henkisen työkyvyn tukemiseksi. Jatkuva työn ja työelämän muutos on lisännyt haitallisen kuormituksen riskiä. Työssä esiintyy psykososiaalista kuormitusta ja työsuojelun tarvetta, jota nykyinen lainsäädäntö eivätkä myöskään nyt esitetyt muutokset riittävästi huomioi.

Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite (8§)

Esityksessä ehdotetun muutoksen tarkoitus lain 8§:n 1 momenttiin on korostaa työnantajan velvollisuutta toteuttaa tarvittaessa yleisten toimenpiteiden lisäksi myös yksilötasolla, mikäli työntekijän henkilökohtaiset edellytykset niitä edellyttävät työntekijän turvallisuuden ja terveyden varmistamiseksi. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena on pykälän selkeyttäminen.

Yksilöllisten työsuojelutoimenpiteiden toteuttaminen sisältyy jo nykyisin 8§:n 1 momenttiin, mutta säännöksen nykyinen muotoilu on epätarkka ja väljä. Siitä ei riittävän selkeästi käy ilmi työnantajan velvollisuus tarvittaessa sopeuttaa työtä ja työolosuhteita vastaamaan työntekijän edellytyksiä. Uudessa esityksessä selkeytetään tätä säännöstä. Akava pitää esitettyä muutosta tarpeellisena ja on samalla huolehdittava kattavasta ja helposti saatavilla olevasta ohjeistuksesta ja opastuksesta huomioiden erityisesti yritysten koko.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lain 8§:n 4 momentin tarkkailuvelvoitteen selkeyttämistä siten, että työnantajan olisi jatkuvasti tarkkailtava työympäristön, työolosuhteiden ja turvallisten työtapojen lisäksi myös työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä työssä. Selkeyttämisellä pyritään siihen, että työnantaja havaitsee riittävän ajoissa, jos yleiset työolosuhteiden parantamiseksi toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä yksittäisen työntekijän turvallisuuden ja terveyden varmistamiseksi.

Ehdotetun tarkkailun kautta työnantajalla olisi mahdollisuus havaita ajoissa, jos on tarvetta toteuttaa yksilöllisiä toimenpiteitä työntekijän terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Tarkkailun tuloksena työnantaja voisi esimerkiksi huomata puutteita työntekijän opetuksessa ja ohjauksessa tai tarvetta järjestää työ tai työolosuhteet huomioiden työntekijän henkilökohtaiset. Akava pitää esitettyä muutosta tarpeellisena ja perusteltuna, sillä tarkkailuvelvoite selkeyttää ja täsmentää säännöksen soveltamista, auttaa havaitsemaan ongelmat ajoissa sekä ohjaa työnantajan toimenpiteitä työolosuhteiden ja muiden tukitoimintojen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi yksittäisten työntekijöiden kohdalla.

Esitetyt muutokset poistaisivat työpaikoilla epätietoisuutta siitä, että työturvallisuuslain mukaan työnantajan on otettava huomioon työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Työolosuhteiden sopeuttaminen yksilöllisiin ominaisuuksiin lisäävät työntekijöiden työssä jaksamista, sekä tukevat työkyvyn säilymistä koko työuran aikana.

Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi (10§)

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 3 kohtaan lisättäisiin ikääntyminen huomioon otettavana seikkana osana työn vaarojen selvittämistä ja arviointia. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena on varmistaa eri ikäisiin työntekijöihin liittyvien vaara- ja haittatekijöiden tunnistamista. Kun iän ohella mainittaisiin ikääntyminen tulisi työuran kaikki vaiheet paremmin huomioon otetuiksi vaarojen arvioinnissa. Akava pitää esitettyä muutosta tarpeellisena ja perusteltuna. Työturvallisuuslaissa tulee selkeästi käydä ilmi, että myös ikä ja ikääntyminen ovat henkilökohtaisia ominaisuuksia, jotka tulee huomioida työnantajan huolehtimisvelvoitteessa, tarkkailuvelvoitteessa, työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa sekä työn opastuksessa ja ohjauksessa.

Kokonaisuutena 10§:n avulla varmistetaan paremmin eri ikäisiin työntekijöihin liittyvien vaara- ja haittatekijöiden tunnistaminen. Tämä auttaa ohjaamaan vaarojen arviointia työuran eri vaiheissa, eikä pelkästään vain työuran lopussa. Lainsäädännössä on tarpeen huomioida nykyistä selkeämmin ikääntyminen ja ikä eri ikäisten työntekijöiden osalta. Akava katsoo, että muutosesityksillä eivät lisää esitetyssä muodossa riskiä ikäsyrjinnän lisääntymiseen, koske esityksessä ei ehdoteta uusia velvollisuuksia, vaan korostetaan oikeasuuntaisesti ikääntymisen olevan koko työuran aikainen prosessi.

Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäksi siten, että sen 4 kohdassa mainitut työn kuormitustekijät täsmennettäisiin. Työnantajan olisi otettava huomioon työn fyysiset kuormitustekijät sekä työn sisältöön, työn järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyvät kuormitustekijät. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena on selkeyttää nykytilaa ja täsmentää minkälaisia työn kuormitustekijöitä on otettava huomioon osana työn vaarojen selvittämistä ja arviointia. Muutoksella korostettaisiin, että sekä fyysiset että psykososiaaliset työolosuhteet on huomioitava työn kuormitustekijöitä tunnistettaessa. Akava pitää esitettyä muutosta hyvin perusteluna ja tarpeellisena. On erittäin tarpeellista, että työn kuormitustekijät täsmennetään ja että perusteluissa avataan esimerkein mitä näillä kuormitustekijöillä tarkoitetaan, jotta ne tunnetaan ja osataan paremmin huomioida eri aloilla ja eri kokoisissa yrityksissä.

Akava korostaa psykososiaalisia kuormitustekijöitä koskevan lainsäädännön laajemman kehittämisen tarpeellisuutta. Esitetty muutos ei ole riittävä.

Erityistä vaaraa aiheuttava työ (11§)

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä ilmaistaisiin selkeästi, että raskaana olevan työntekijän lisäksi myös äskettäin synnyttänyt sekä imettävä työntekijä kuuluvat säännöksen piiriin. Akava pitää esitystä kannatettavana ja tarpeellisena.

Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Tarkoituksena on lisätä raskaana olevien, äskettäin synnyttäneiden sekä imettävien työntekijöiden suojelua koskevan perussäännöksen yhteyteen valtuutussäännös, jota siinä aiemmin ei ole ollut. Ehdotetun asetuksenantovaltuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin nykyistä selkeämmin antaa tarkempia säännöksiä raskaana olevalle, äskettäin synnyttäneelle tai imettävälle työntekijälle työssä vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja niiden tunnistamisesta, altistuksen luonteesta, vaarojen selvittämisestä ja arvioinnista, tiedottamisesta, ilmoittamisesta sekä torjuntatoimenpiteistä. Akava pitää esitystä kannatettavana ja tarpeellisena.

Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus (14§)

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin työntekijän muut henkilökohtaiset edellytykset huomioon otettavaksi seikaksi työntekijän ammatillisen osaamisen ja työkokemuksen ohella opetusta ja ohjausta annettaessa. Akava pitää esitystä kannatettavana ja tarpeellisena.

Pykälässä ei tarkemmin yksilöidä muita huomioon otettavia työntekijän henkilökohtaisia edellytyksiä. Perusteluissa kuitenkin todetaan kattavasti, että tällaisia ovat työntekijän nuori ikä tai ikääntyminen, työntekijän kielitaito tai osatyökykyisen työntekijän yksilölliset rajoitteet tai tarpeet. Perusteluissa olevat täsmennykset ovat tarpeellisia. Muutos ja jalkautuminen edellyttää kuitenkin työpaikoille suunnattavaa opastusta ja koulutusta.

Akava katsoo, että esitetyt säännösten täsmennykset ja niiden käytännön toteuttaminen työpaikoilla vaikuttaa positiivisesti työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen työssä. Työolosuhteiden sopeuttaminen yksilöllisten ominaisuuksien, esimerkiksi iän ja ikääntymisen huomioiden, lisäävät työntekijöiden työssä jaksamista, sekä tukevat työkyvyn säilymistä työuran aikana. Näillä tekijöillä on positiivisia taloudellisia vaikutuksia niin yksilölle, työpaikoille kuin yhteiskunnalle. Kuormitustekijöiden merkityksen avaamisella on

positiivinen vaikutus työpaikkojen työsuojelutyölle, työturvallisuudelle ja yksilöiden työssä jaksamiselle, sillä se lisää työpaikkojen ymmärrystä siitä, mitä kuormitustekijäitä arvioitaessa tulee ottaa huomioon.

Akava ry:n puolesta

Lotta Savinko
tasa-arvo- ja työympäristöpäällikkö